

Katedra: Českého jazyka a literatury
Studijní program: Filologie
Studijní obor Český jazyk a literatura
(kombinace):

Proměny duchovních písní Transformations of spiritual songs

Bakalářská práce: 09-FP-KČL-B-11

Autor:

Jana Halamová

Podpis:

Adresa:

Hraniční 95/9

460 10, Liberec 10

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Naděžda Kvítková, CSc

Konzultant: Doc. PhDr. Naděžda Kvítková, CSc

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
58	0	0	0	9	2

V Liberci dne: 20. prosince 2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra českého jazyka a literatury

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

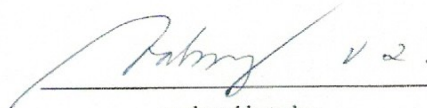
pro (kandidát): Jana HALAMOVÁ
adresa: Krajiní 1579/10, 463 11 Liberec 30
studijní obor (kombinace): Filologie - český jazyk a literatura
Název BP: **Proměny duchovních písní**
Název BP v angličtině: **Transformations of Spiritual Songs**
Vedoucí práce: doc. PhDr. Naděžda Kvítková, CSc.
Konzultant:
Termín odevzdání: květen 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 27. 4. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): JANA HALAMOVÁ

Datum: 27. 4. 2009

Podpis: Jana Halamová

Název BP: PROMĚNY DUCHOVNÍCH PÍSNÍ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Naděžda Kvítková, CSc.

Cíl: Zjištění proměn textu a jazyka duchovních písní z latinských kancionálů 19. a 20. století.

Požadavky: Zajištění materiální báze tj. pro analýzu souborů z let 1871, 1908, 1928 a 1932.

Metody: Analýza textů, komparace a syntéza pro závěrečné vyhodnocení.

Literatura: Hubáček, J.: Náboženská píseň. Specifikace církevní komunikace. Ostrava: ostravská univerzita v Ostravě. Filozofická fakulta. 2005, s. 109-117.
Kvítková, N.: K proměnám písním Adama Michny z Otradovic Vánoční noc. Sborník prací FF OU věnovaný životnímu jubileu prof. PhDr. Jaroslava Hrbáčka a doc. PhDr. Naděždy Bayerové, CSc. Ostrava: FF Ostravské univerzity v Ostravě, 2004, s. 89-95.
VAŠÁK, Pavel, et al. Textologie : Teorie a ediční praxe. Praha : Karolinum, 1993. 233 s., Příloha 1.
Editor a text : Úvod do praktické textologie. Rudolf Havel a Břetislav Štorek. Praha : Československý spisovatel, 1971. 184 s.
SALAJKA, Milan. Slovník náboženských a teologických výrazů a pojmů : pro školu, pracovní a dům. 1. vyd. Praha : Církev československá husitská, 2000. 96 s. Blahoslav.
HECZKO, Stanislav. Srovnání tří evangelických slovníků [online]. 16.09.2007. 2003-2009 , 16.09.2007 22:29 [cit. 2009-04-23]. Dostupný z www <http://coena.edunix.cz/hudba/srovnani-tri-evangelickych-zpevniku?set_language=de&cl=de>.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 20. 12. 2010

Jana Halamová

Poděkování

Velmi děkuji paní doc. PhDr. Naděždě Kvítkové, CSc za rady a inspiraci při tvorbě mé bakalářské práce a také děkuji mé babičce za její velkou podporu, která mi při psaní této práce velmi pomohla.

Resume

Předmětem mé bakalářské práce, *Proměny duchovních písní*, je zjistit rozdíly textu a jazyka duchovních českých kancionálů 19. a 20. století. Teoretická část práce bude zaměřena na objasnění pojmů text, textologie a kancionál, Bude zmíněna stručná historie kancionálu a představeny pojednávané kancionály, které jsem si pro analýzu připravila. V praktické části půjde o srovnání kancionálů *Nevěsta Krista Pána, čili svatá láska k Bohu* z roku 1871 a *Zpěvník Svatojakubský* z roku 1908 a to z pravopisného, hláskového, morfologického, slovotvorného, lexikálního a syntaktického hlediska.

Klíčová slova: Kancionál, text, textologie, porovnání

Resume

The subject of my thesis, *Transformation of spiritual hymns* is to determine the differences of text and language of Czech spiritual hymn books of 19th and 20th centuries. The theoretical part of thesis will focus on determination of the concepts “text, textology, and hymnbook”, brief comments on hymn book history and a brief presentation of hymn books that I have prepared for analysis. In the practical part I will compare the hymn books. They are the hymn book *Bride of Jesus Christ or holy love of God* of 1871 and Saint James hymn book of 1908. The texts of hymn books will be compared with respect to orthography, phonology, morphology, word formation, lexical units, and syntax.

Key words: hymn book, text, textology, comparison

Zusammenfassung

Das Thema meiner Bakkalaureatsarbeit *Verwandlungen von geistlichen Liedern* ist die Ermittlung der Unterschiede in Text und Sprache der tschechischen geistlichen Gesangbücher des 19. und 20. Jahrhunderts. Im theoretischen Teil konzentriere ich mich auf die Beleuchtung der Begriffe Text, Textologie und Gesangbuch, kurz würde ich die Geschichte des Gesangbuches erwähnen und kurz die für die Analyse vorbereiteten Gesangbücher vorstellen. Im praktischen Teil werde ich die Gesangbücher vergleichen. Es handelt sich um die Gesangbücher *Die Braut Christi oder die heilige Liebe zum Gott* (*Nevěsta Krista Pána, čili svatá láska k Bohu*) vom 1871 und das *Gesangbuch des heiligen Jakobus* (*Zpěvník Svatojakubský*) vom 1908. Ich werde die Texte der Gesangbücher unter dem Aspekt der Grammatik, Lautbildung, Morphologie, Wortbildung, Wortschatzes und Syntax betrachten.

Stichworte: Gesangbuch, Text, Textologie, Vergleich

Obsah

Seznam zkratk.....	9
1 Předmluva.....	10
2 Úvod.....	11
2.1 Text a textologie.....	11
3 Kancionál.....	12
4 Analýza.....	14
4.1 Celkový pohled na písně obou kancionálů.....	15
4.2 Píseň.....	16
4.2.1 Bože, před tvou velebností.....	16
4.2.1.1 Při začátku (první sloka)	16
4.2.1.2 Gloria (druhá sloka)	19
4.2.1.3 Evangelium (třetí sloka)	22
4.2.1.4 Krédo (čtvrtá sloka)	25
4.2.1.5 Obětování (čtvrtá sloka Z a pátá a šestá N).....	26
4.2.1.6 Sanktus (sedmá sloka N a pátá sloka Z).....	29
4.2.1.7 Pozdvihování (osmá a devátá sloka N a šestá sloka Z).....	32
4.2.1.8 Agnus (desátá sloka N a sedmá sloka Z).....	36
4.2.1.9 Přijímání (jedenáctá sloka N a osmá sloka Z).....	39
4.2.1.10 Požehnání (třináctá sloka N a devátá sloka Z).....	43
5 Závěr.....	47
6 Slovník náboženských pojmů.....	49
Použitá literatura a prameny.....	52
Přílohy.....	54
Příloha č. 1.....	54
Příloha č. 2.....	58

Seznam zkratek

br. – bratr (použito v citaci)

N – Nevěsta Krista Pána čili svatá láska k Bohu

R. – rok (použito v citaci)

Z – Zpěvník Svatojakubský

1 Předmluva

Tématem mé bakalářské práce je porovnání kancionálů. Důvodem proč jsem si toto téma vybrala je, že mě zaujala možnost zkoumat literární dílo, v tomto případě kancionál, z textologického hlediska. Jedná se v podstatě o nahlédnutí do vývoje a změn daného díla. Stejně jako má lidstvo svou historii, tak i literární dílo má svůj vývoj a dějiny.

Literatura provází lidstvo již od starověku. Je jedno, jestli je text napsán na hliněných nebo kamenných destičkách, papyru, nebo papíru, textem vyjadřuje člověk své myšlenky a záměry. Literatura je obrazem naší minulosti a textologie jako literární věda o textu napomáhá hlubšímu porozumění vývoje textu konkrétního literárního díla.

Během přípravy této práce mě potkala velmi nepříjemná skutečnost. Při stěhování do nového bytu mi byly odcizeny katolické kancionály, které jsou podkladem pro analýzu textu. Protože jsem si ale vytvořila podrobné poznámky, věřím, že to neovlivní kvalitu mé práce.

2 Úvod

Před samotným porovnáním kancionálů se zaměřím objasnění pojmů, kterými jsou text a textologie.

2.1 Text a textologie

Text je jazykový útvar, který vzniká konkrétní realizací jazykového (znakového) systému. Příruční mluvnice češtiny text definuje jako komplexní koherentní jazykový útvar, jehož prostřednictvím mluvčí dosahuje různých komunikačních cílů. Mluvčí se může dorozumět pomocí jazykových a nejazykových prostředků. Nejazykovými (neverbálními) prostředky jsou například dopravní značky a různé informační tabule, které text doprovází.¹ Pro popis jazykového textu jsou ovšem klíčové jazykové (verbální) prostředky. *Text v přirozeném jazyce lze charakterizovat prostřednictvím jistých rysů, které dělají text textem.*² Těmito rysy jsou situativnost – zapojení do kontextu určité situace, intertextovost – vázanost na obecné vědomosti, reálné texty a hodnoty, intencionálnost – zaměření k určitému cíli a obsahu, akceptabilita – přijatelnost pro adresáta, informativnost, koherence – soudržnost a také koheze – spojitost.³

Marie Čechová uvádí, že text *v žádném případě není mechanický, nepropojený sled vět (výpovědí) jdoucích za sebou. Jde o celek složený z výpovědí větňých i nevětňých, které na sebe navazují ...*⁴

Textologie je jazykovědná disciplína zabývající se literárním dílem. Podle Vašáka se slovo skládá z latinského slova *textere* znamenající tkát a z řeckého *logos*,

1 GREPL, Miroslav, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opravené vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003. 652 s. ISBN 80-7106-134-4.

2 c. d. tamtéž

3 GREPL, Miroslav, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opravené vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003. 652 - 653 s. ISBN 80-7106-134-4.

4 ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. přepracované vydání. Praha : ISV, 2000. 365 s. ISBN 80-85866-57-9.

jehož význam je slovo nebo nauka.⁵ Takže by se pojem textologie dal přeložit jako utkané ze slov.

Dále bychom mohli o textologii říci, že: *Studuje text literárního díla v rámci historických společenských souvislostí, za nichž text díla a jeho prameny vznikají a působí.*⁶ Zabývá se počátkem (genezí), autorstvím a historií textu daného literárního díla. Za cíl si klade rekonstrukci textového procesu. Výstupem tohoto procesu je pak buď vydání díla tiskem, nebo osvětlení geneze a historie díla již existujícího.

Textové prameny (tj. různá vydání téhož díla) vznikají za různých společenských souvislostí a kontextů, proto se pak tato vydání porovnávají a určí se, které z nich je původní, popřípadě se jazykově upraví, aby jim recipient porozuměl.

Textologové se v dnešní době potýkají s nejrůznějšími problémy. *Dílo se nemuselo dochovat v původní autorské podobě ,... . Mohlo být deformováno zásahy cenzury, nekvalitní prací redaktorů, vydavatelů, tiskařů.*⁷

3 Kancionál

V této kapitole bych se pokusila objasnit pojem kancionál a krátce bych představila kancionály jež budu analyzovat.

Kancionál je zpěvník náboženských písní, který je určen pro mše i modlitbu v soukromí. Může obsahovat i modlitby různého druhu. Kancionál byl a je nedílnou součástí duchovního života již od pozdního středověku. První české náboženské písně se objevují už za dob husitství. Jedná se například o písně *Povstaň, povstaň, veliké město pražské* a *Kdož jsú boží bojovníci*. Obě tyto písně nalezneme v Jistebnickém kancionálu z první poloviny 15. století. S nástupem knihtisku se začaly kancionály rychle rozšiřovat. První kancionál byl vytištěn roku 1501

5 VAŠÁK, Pavel, et al. *Textologie : teorie a ediční praxe*. Praha : Karolinum, 1993. 17 s.

6 c. d. tamtéž

7 VAŠÁK, Pavel, et al. *Textologie : teorie a ediční praxe*. Praha : Karolinum, 1993. 19 s.

v tiskárně v Mladé Boleslavi, kterou založil biskup jednoty bratrské Lukáš Pražský. Kancionál nese název *Kniha zpěvuov chvalobožských*.⁸

Právě jednota bratrská se nejvíce zasloužila o rozšíření kancionálů. Nejznámějším spisem věnujícím se duchovní hudbě je *Musica Jana Blahoslava*. Jedná se však spíše o teoretický spis.⁹ *Nejvíce písni jest od br. Lukáše, Martina Michalce, Jana Augusty, Adama Šturmy Hranického. R. 1561 nový tento kancionál po prvé v Šamotulech ...*,¹⁰ Arne Novák měl na mysli Šamotulský kancionál. Mezi další známé kancionály jednoty bratrské patří Ivančický kancionál vydaný poprvé roku 1564 a Kralický kancionál z roku 1581. Díky knihtisku se začaly rychle rozšiřovat. Písň se měly stát *co nejobecnějším majetkem*.¹¹

Avšak ani ostatní církve nezůstávaly pozadu. Později začaly vycházet katolické a kališnické kancionály. Jako příklad kališnického kancionálu mohu uvést *Písň na čtení a epištoly po celý rok* Václava Miřinského vydané v roce 1557. Mezi katolické kancionály patří například *Písň nové na evangelia sv. Nedělní* z roku 1580 od Šimona Lomnického z Budče.¹²

Vlivem přetiskování písni do novějších kancionálů duchovní písň zlidověly. Důkazem toho je písň *Vánoční noc* Adama Michny z Otradovic. *Do pozdějších katolických kancionálů byla přejímána, jak tomu bylo dlouho zvykem, bez uvedení autora i bez původního názvu a uváděna podle incipitu jako Chtíc aby spal ...*¹³ *Kancionálové písň se často dovedly přiblížit lidovému myšlení i cítění a přímo s*

8 NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny české literatury*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Brno : Atlantis, 1936 - 1939. 94 s.

9 NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny české literatury*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Brno : Atlantis, 1936 - 1939. 97 s.

10 c. d. tamtéž

11 HRABÁK, Josef, et al. *Dějiny české literatury 1 : Starší česká literatura*. Praha : Nakladatelství české akademie věd, 1959. 457 s.

12 NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny české literatury*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Brno : Atlantis, 1936 - 1939. 97 s.

13 KVÍTKOVÁ, Naděžda: K proměnám písni Adama Michny z Otradovic *Vánoční noc*. Sborník prací FF OU věnovaný životnímu jubileu prof. PhDr. Jaroslava Hrbáčka a doc. PhDr. Naděždy Bayerové, CSc. Ostrava: FF ostravské univerzity v Ostravě, 2004, s. 89 - 95.

ním splynout.¹⁴ V Hrabákovi se dále uvádí, že některé písně byly přetiskovány až do 19. století.¹⁵

4 Analýza

V této kapitole bych krátce představila kancionály, které jsem si vybrala pro analýzu textu. Jedná se o kancionály *Nevěsta Krista Pána čili svatá láska k Bohu* a *Zpěvník Svatojakubský*. Vybrané písně budu porovnávat z pravopisného, hláskového, morfologického, slovtvorného, lexikálního a syntaktického hlediska.

Kancionál *Nevěsta Krista Pána čili svatá láska k Bohu* pochází z druhé poloviny 19. století z roku 1871. Tato modlitební kniha je čtvrtým vydáním konsistoře v Solnohradě. Kancionál má 368 stran. Jedná se o malou knihu formátu A6 a nalezneme zde i malé ilustrace.

Od strany 3 do strany 313 zde nalezneme modlitby a ponaučení k různým příležitostem. Jedná se o rozjímání, modlitby ranní a večerní, pobožnosti při mši svaté a ve svátek, tiché mše, modlitby církve, žalmy, nešpory a litanie.

Strana 314 pak pokračuje písněmi, které jsou rozděleny do několika skupin: Písně ke mši svaté, písně před kázáním, písně po kázání, písně k požehnání, písně adventní, písně vánoční, písně postní, písně velikonoční, písně svatodušní, píseň k nejsvětější svátosti oltářní a písně ke svatým.

Kancionál *Zpěvník Svatojakubský* pochází z první poloviny 20. století z roku 1908. V tomto kancionálu nalezneme písně od strany 22. Stejně jako v kancionálu *Nevěsta Krista Pána* i zde jsou písně rozděleny do několika skupin:

Písně mešní, písně k svatému požehnání, písně před kázáním, písně adventní, staročeské roráty z doby Karla IV., písně vánoční a koledy, píseň na den mlád'átek, písně na Nový rok na den Svatých Tří králů, píseň k uctění nejsvětějšího jména Ježíš,

14 HRABÁK, Josef, et al. *Dějiny české literatury I : Starší česká literatura*. Praha : Nakladatelství české akademie věd, 1959. 457 s.

15 c. d. tamtéž

píseň na Hromnice, písně postní, píseň při pobožnosti k uctění sedmi bolestí Panny Marie, písně ke křížové cestě, písně velikonoční, píseň na den nanebevstoupení Páně, píseň na křížové dny, písně svatodušní, píseň na den Nejsvětější trojice, písně o Božím Těle a k uctění Nejsvětější Svátosti oltářní vůbec, písně k uctění nejsladšího srdce Páně, písně k Pánu Ježíši, písně Mariánské, písně k Panně Marii za šťastnou hodinku smrti a písně ku počtě některých svatých.

Z těchto dvou kancionálů jsem si jako textový vzorek vybrala píseň *Bože, před tvou velebností*.

4.1 Celkový pohled na písně obou kancionálů

První, na pohled viditelný, rozdíl je v psaní velkých a malých písmen. V *Nevěstě Krista pána čili svatá láska k Bohu* (dále jen *Nevěsta*) je velké písmeno psáno podle formy: vždy na začátku verše a to i tehdy, je-li na konci verše čárka. U *Zpěvníku Svatojakubského* (dále jen *Zpěvník*) je tomu jinak. Velké písmeno je psáno podle zásad syntaktického členění nebo v případě vyjádření úcty.

Dalším výrazným rozdílem je délka písní. V *Nevěstě* vidíme u písní někdy až 13 slok, ale ve *Zpěvníku* je jich podstatně méně, a to 9 až 10 slok. Písně nemají nadpis, jsou pojmenovány podle incipitů.

Písně v *Nevěstě* jsou pro dnešního recipienta méně srozumitelné, a to díky mnoha archaismům. Bůh je zde zobrazen jako přísný pán – ten, kdo velí. Ve *Zpěvníku* jsou písně recipientovi mnohem blíže, protože jsou psány srozumitelným modernějším jazykem. V tomto druhém kancionálu je Bůh zobrazen jako plný lásky a porozumění.

4.2 Píseň

4.2.1 Bože, před tvou velebností

Tato píseň je ve zpěvnících zařazena do písni mešních. V Nevěstě má píseň 13 slok, ale ve Zpěvníku jich nalezneme pouze 9. V obou případech, jak v Nevěstě, tak ve Zpěvníku, mají sloky určeno, kdy se mají zpívat. To znamená, že se píseň nezpívá celá najednou, ale po částech, podle toho, která část mše právě probíhá (při začátku, gloria, evangelium, krédo, při obětování, sanktus, po pozdvihování, agnus, při přijímání a k požehnání). Někdy to je jen jedna sloka, ale někdy i více.

4.2.1.1 Při začátku (první sloka)

Ve *Zpěvníku* je nad 1. slokou napsáno, že se má zpívat na začátku mše. V *Nevěstě* není tato sloka nijak označena. Má celkem 8 veršů a vypadá takto:

1. *Bože! před tvou velebností*
2. *Na kolena padáme.*
3. *Dej nám potřebné milosti;*
4. *O to vroucně žádáme;*
5. *Jsouce obtíženi vinou,*
6. *Lkáme: rač nám odpustit;*
7. *Nechat' duše nezahynou;*
8. *Kriste, rač je očistit!*

a ve *Zpěvníku* má sloka také 8 veršů a je následující:

1. *Bože, před tvou velebností*
2. *na kolena padáme.*
3. *Zapal v srdcích svou milostí*
4. *oheň lásky žádáme;*
5. *bychom tebe milovali*
6. *jak v nebesích andělé,*
7. *oběť ti obětovali*
8. *podle tvé svaté vůle.*

První dva verše jsou stejné, ale ve 3. a 4. verši je první rozdíl.

3. *Dej nám potřebné milosti* (N)
4. *O to vroucně žádáme* (N)

3. *Zapal v srdcích svou milostí* (Z)
4. *oheň lásky žádáme* (Z)

V *Nevěstě* se objevuje ve 3. verši vyjádření prosby v imperativu a 4. verš tuto prosbu uvozuje. Ve *Zpěvníku* je uvozovací pouze verbum *žádáme* ve 4. verši a 3. verš vyjadřuje též prosbu v imperativu, ale ta je vyjádřena pomocí metafor. Pokračování slok je však naprosto odlišné. Z hlediska významového v *Nevěstě* čteme v 5. verši o vině, v 6. verši o odpuštění a v 8. verši o očištění.

5. *Jsouce obtíženi vinou* (N)

6. *Lkáme: rač nám odpustit* (N)

8. *podle tvé svaté vůle* (N)

Ve *Zpěvníku* čteme v 5. verši o lásce a v 7. verši o obětování.

5. *bychom tebe milovali* (Z)

7. *oběť ti obětovali* (Z)

V *Nevěstě* se v této sloce nachází několik archaismů. V 5. verši se jedná o přísudek. Ten je tvořen adjektivem neslovesného původu *obtíženi* a dále pak přítomným přechodníkem od verba být *jsouce*. Dalším pak je verbum *lkáme* znamenající naříkat, nebo plakat. Jedná se o nedokonavé verbum v 1. os. plurálu. Verbum *rač* v 6. verši je dalším archaismem. Vyjadřuje prosbu v imperativu. Verbum *nechat'* vyjadřuje přání, aby duše nezhynuly. Je to přání vyjádřeno v indikativu. Zde se jedná o složeninu slova a to verba *nech* a partikule *at'*.

7. *Nechat' duše nezhynou* (N)

4.2.1.2 Gloria (druhá sloka)

Druhá sloka se zpívá, jak v Nevěště, tak ve Zpěvníku při části mše, která se nazývá gloria. Gloria znamená sláva to znamená, že tato sloka je zaměřena na oslavu Boha. V *Nevěště* má tato sloka též 8 veršů a vypadá takto:

1. *Sláva na výsosti tobě,*
2. *Věčný králi, Bože náš!*
3. *Pokoj budiž v každé době*
4. *Nám, jež za své dítky máš.*
5. *Tvorstvo světa veškerého*
6. *Zpívej tobě čest a dík,*
7. *Že's nám poslal syna svého,*
8. *Jenžto náš je prostředník.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Sláva budiž na výsosti,*
2. *čest a díky vzdáváme,*
3. *ó Bože, tvé velebnosti,*
4. *dej nám pokoj, žádáme:*
5. *ó Ježíši, kterýž snímáš*
6. *toho světa viny,*

7. *k sobě do nebe přived' nás*

8. *skrže své drahé rány*

V obou případech 1. a 2. verš oslavuje Boha. V Nevěště je v 1. verši příslovečné určení místa *na výsosti* hned na druhém místě za podmětem, ale ve Zpěvníku je toto příslovečné určení na konci verše. Rozdíly chápeme jako stylizační

1. *Sláva na výsosti tobě*, (N)

1. *Sláva budiž na výsosti*, (Z)

V Nevěště je navíc zájmenný tvar *tobě*. Ve Zpěvníku nalézáme v tomto verši archaický tvar verba být *budiž*. V 2. verši v *Nevěště* se objevuje metaforické oslovení, ale ve Zpěvníku se Bohu vzdává čest a sláva

2. *Věčný králi, Bože náš!* (N)

2. *čest a díky vzdáváme* (Z)

a teprve ve 3. verši je zvolací věta.

3. *ó Bože, tvé velebnosti* (Z)

V Nevěště 3. verš a část 4. verše vyjadřuje, stejně jako je tomu v první sloce, prosbu v imperativu a zbytek 4. verše tuto prosbu uvozuje – *jež za své dítky máš*.

3. *Pokoj budiž v každé době* (N)

4. *Nám, jež za své dítky máš*. (N)

Ve Zpěvníku je také vyjádřená prosba v imperativu a to ve 4. verši. Tato prosba je uvozena verbem *žádáme*, které je také ve 4. verši.

4. *dej nám pokoj, žádáme*: (Z)

Zbytek sloky je však naprosto odlišný. Jde o rozdíly významu. V Nevěště verše děkují za poslání božího syna Ježíše Krista a ve Zpěvníku poslední čtyři verše prosí Ježíše Krista o spasení. V Nevěště je v 5. verši shodný přívlastek *veškerého* na konci verše. Totéž je i v 7. verši u zvrátneho pronomina *svůj*.

5. *Tvorstvo světa veškerého* (N)

7. *Že's nám poslal syna svého* (N)

Dále je v 7. verši je zkrácená podoba verba být ve 2. osobě singuláru *jsi* připojena ke konjunkci *že*. Jedná se v tomto případě o příklonku. V 5. verši dále nalézáme archaické substantivum hromadné vzoru město *tvorstvo*. Dnes bychom použili plural maskulina tvor podle vzoru pán. Ve Zpěvníku se v 5. verši nachází archaická podoba vztažného zájmena který s posilovací částicí *ž* – *kterýž*.

5. *ó Ježíši, kterýž snímáš*

4.2.1.3 Evangelium (třetí sloka)

Třetí sloka se zpívá při evangeliu. Evangelium znamená *odměna dobrým poselstvím*.¹⁶ Evangelium je *Ježíšovo poselství a svědectví o Kristu jak je dáno ve čtyřech verzích v rámci křesťanského Nového zákona ...*¹⁷ V Nevěstě tato sloka vypadá takto:

1. *Slovo páně objevuje*
2. *K věčné vlasti cestu nám:*
3. *Kdo je plní, následuje*
4. *Krista v jeho věčný chrám.*
5. *Učiň srdce naše čisté,*
6. *Ať jest půdou úrodnou,*
7. *Svému semenu dej, Kriste!*
8. *Vznik a vláhu příhodnou.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Boží slovo ukazuje*
2. *do věčné slávy cestu,*
3. *kdo ho slyší a splňuje,*
4. *spěchá k Božímu městu.*
5. *Sprav, Ježíši, svou milostí,*

¹⁶ SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovnu a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 26 s.

¹⁷ c. d. tamtéž

6. *abychom vždy plnili*

7. *slovo Boží s ochotností*

8. *a tobě se líbili.*

Obě sloky mají metaforický charakter a sloky jsou podobné syntaktické celky, které ukazují značné stylizační rozdíly.

1. *Slovo páně objevuje* (N)

1. *Boží slovo ukazuje* (Z)

V Nevěště je *Slovo páně* neshodný přívlastek. Substantivum *páně* je archaická podoba přivlastňovacího adjektiva. Ve Zpěvníku se nachází přívlastek shodný *Boží slovo*. Dále je zde rozdíl ve verbu. V Nevěště je *objevuje* a ve Zpěvníku *ukazuje*. V 2. verši je rozdíl v předložkových vazbách a v předmětu.

2. *K věčné vlasti cestu nám:* (N)

2. *do věčné slávy cestu,* (Z)

V Nevěště je předložka *k* pojící se s dativem, ale ve Zpěvníku předložka *do*, která se pojí s lokálem. Předmětem v Nevěště je femininum *vlast* vzoru *kost* a ve Zpěvníku femininum *sláva* podle vzoru *žena*. Ve 3. verši dále je tvar personalia *on* v neutru akuzativu *je*. Personalium je nevyjádřeným subjektem. Ve Zpěvníku je tento subjekt zastoupen personaliem *on* také v akuzativu. I zde je rozdíl ve verbu. V Nevěště se nachází verbum *následuje* a ve Zpěvníku se objevují dvě verba *slyší* a *splňuje*. V Nevěště je ráj ve 4. verši zobrazen jako *věčný chrám* a ve zpěvníku jako *Boží*

město. V Nevěstě přísudek *následuje* ve 3. verši je pokračováním 4. verše – vedlejší věty, ale ve Zpěvníku je vedlejší větou jen 4. verš.

3. *Kdo je plní, následuje* (N)

4. *Krista v jeho věčný chrám*. (N)

3. *kdo ho slyší a splňuje*, (Z)

4. *spěchá k Božímu městu*. (Z)

V Nevěstě v 5. verši se objevuje další prosba v imperativu a 6. verš tuto prosbu uvozuje. V 6. verši je srdce zobrazeno jako *úrodná půda*

5. *Učiň srdce naše čisté*, (N)

6. *Ať jest půdou úrodnou*, (N)

To samé se děje v 7. a 8. verši této sloky. To znamená, že 7. verš je vyjádřením prosby v imperativu a 8. verš 7. verš uvozuje. Zde je další metafora. Člověk je zobrazen jako semeno, které potřebuje vláhu – potřebuje Krista.

7. *Svému semenu dej, Kriste!* (N)

8. *Vznik a vláhu příhodnou*. (N)

Ve Zpěvníku je také prosba v imperativu vyjádřena 5. veršem, ale rozdíl je, že 6., 7., a 8. uvozují tuto prosbu. Čteme zde o snaze plnit to, co Bůh přikáže. Tyto verše se

nevyjadřují metaforicky. Oslabení metaforičnosti je nejvýraznější rozdíl v novější úpravě.

5. *Sprav, Ježíši, svou milostí,*

6. *abychom vždy plnili*

7. *slovo Boží s ochotností*

8. *a tobě se líbili.*

4.2.1.4 Krédo (čtvrtá sloka)

Další sloka, která by měla následovat se zpívá při krédu. Krédo znamená latinsky věřím. Jedná se o text vyznání víry.¹⁸ Ve Zpěvníku ale tato část vůbec není. Lze v tom čítou volnou parafrázi modlitby Věřím v Boha. Proto mohla být ve Zpěvníku vypuštěna. V Nevěstě tato sloka vypadá takto:

1. *Vzývám, věčný otče! Tebe*

2. *Vůle tvá vše stvořila:*

3. *Tvůj milý syn přišel s nebe,*

4. *Panna jej porodila,*

5. *Duch svatý v nás vlévá síly*

6. *a útěchu v úzkosti,*

7. *Prostředky nám dává k cíli,*

8. *Světí duše k blahosti.*

¹⁸ SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 50 s.

4.2.1.5 Obětování (čtvrtá sloka Z a pátá a šestá N)

Nyní následují sloky, které se zpívají při obětování. Obětování je ta část mše, kdy se oslavuje smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Druhou možností je, že kněz učiní sbírku (například na opravu kostela). V Nevěstě jsou tyto sloky – pátá a šestá, ale ve Zpěvníku jen jedna – čtvrtá. Proto budu porovnávat jen pátou sloku z Nevěsty a čtvrtou sloku ze Zpěvníku. V Nevěstě tato sloka vypadá takto:

1. *Přijmiž oběť čistou, pane!*
2. *Nechat' nám je k spasení,*
3. *Přijmi dary věnované,*
4. *Kteréžto se promění*
5. *V tělo a krev syna tvého,*
6. *Jak nám zřejmě vyslovil,*
7. *Když hod zákona nového*
8. *Slavně byl ustanovil.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Přijmi tu oběť, ó Pane,*
2. *skrže ruce duchovní,*
3. *kterou nyní podáváme,*
4. *a která se promění*
5. *v tělo a krev Syna Tvého,*
6. *jak on v pravdě vyjevil,*

7. *když tuto oběť nového*

8. *zákona ustanovil.*

1. verš, jak v Nevěstě, tak ve Zpěvníku je vyjádření prosby v imperativu.

1. *Přijmiž oběť čistou, pane!* (N)

1. *Přijmi tu oběť, ó Pane,* (Z)

V obou případech zde nachází oslovení, ve Zpěvníku se v oslovení objevuje interjekce *ó*, které je vyjádřením úcty. Oslovení má ještě funkci uvozovací. Uvozuje již zmíněnou prosbu v imperativu. V Nevěstě vidíme archaickou podobu verba přijmout ve 2. osobě imperativu *přijmiž*. Ve Zpěvníku před substantivem *oběť* je demonstrativum feminina v akuzativu *tu*. 2. verš v Nevěstě začíná slovem *nechat'*, což je složenina verba *nechat* a partikule *at'* jak je tomu i v první sloce. 2. verš v Nevěstě vyjadřuje prosbu, aby darovaná oběť byla spasením, ale ve Zpěvníku 2. verš vyjadřuje od koho (jakým způsobem) má být oběť přijata. 2. verš ve Zpěvníku je vedlejší věta.

2. *Nechat' nám je k spasení,* (N)

2. *skrže ruce duchovní,* (Z)

3. verš se liší tím, že v Nevěstě má Bůh dary přijmout, ale ve Zpěvníku lidé tuto oběť podávají.

3. *Přijmi dary věnované,* (N)

3. *kterou nyní podáváme,* (Z)

4. verš není moc rozdílný. V Nevěště vidíme vztažné zájmeno který v archaické podobě *kterěžto* a v 5. verši není co porovnat. V 6. verši je rozdíl ve verbu. V Nevěště se jedná o slovo *vyslovit*, ale ve Zpěvníku se objevuje verbum *vyjevil*. V těchto verších je také rozdíl v pronominech. V Nevěště je personalium *on* v nominativu a ve Zpěvníku personalium *my* v genitivu *nám*.

6. *Jak nám zřejmě vyslovil*, (N)

6. *jak on v pravdě vyjevil*, (Z)

V 7. verši se objevuje rozdíl v předmětu. V Nevěště je předmětem archaické maskulinu *hod* a ve Zpěvníku femininum *oběť*. Další rozdíl je ve slovosledu a to v postavení substantiva a adjektiva. Substantivum zákon je ve Zpěvníku na druhém místě a adjektivum nový je na místě prvním a je dokonce na začátku 8. verše, ale v Nevěště je substantivum i adjektivum v jednom verši a to v opačném pořadí než ve Zpěvníku, tedy první je substantivum a druhé je adjektivum. V Nevěště vidíme v 8. verši předminulý čas *byl ustanovil*, který je složen z verba *být* v minulém čase a verbem finitem také v minulém čase. Ve Zpěvníku je tento verš napsán v čase minulém prostém.

7. *Když hod zákona nového* (N)

8. *Slavně byl ustanovil*. (N)

7. *když tuto oběť nového* (Z)

8. *zákona ustanovil*. (Z)

Již bylo konstatováno, 6. sloka v Nevěště není s čím porovnat, přesto jí zde uvedu:

S těmi dary bud' za věno (1. verš)

Tobě naše myšlení, (2. verš)

Vůli tvé bud' podrobena (3. verš)

Naše všecko činění, (4. verš)

Přijmiž naše práce, statky (5. verš)

Vše, čím každý z nás je živ, (6. verš)

Radosti i nedostatky (7. verš)

Shlédni k nám, bud' milostiv. (8. verš)

4.2.1.6 Sanktus (sedmá sloka N a pátá sloka Z)

Nyní budou porovnány sloky, které se zpívají při části mše sanktus. Sanktus znamená v latině svatý. Jde o *liturgický andělský chvalozpěv*.¹⁹ Celá sloka je vyjádřením prosby. V Nevěště tato sloka vypadá takto:

1. „Svatý, svatý, věčně svatý“

2. *Hospodin, náš pán a bůh,*

3. *Takto zbožnou láskou zňatý*

4. *Zpívej tobě každý duch*

5. *Plnat' jsou tvé velebnosti*

¹⁹ SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 76 s.

6. *Bože! Země, nebesa,*
7. *Každý tvor ať s uctivostí*
8. „*Hosanna ti zaplesá*“

a ve Zpěvníku takto:

1. *Svatý, svatý, Bůh náš svatý,*
2. *jenž jest Sabaoth nazván,*
3. *Otec, Syn i Duch svatý,*
4. *od věčnosti mocný Pán!*
5. *plná jsou, Bože, nebesa*
6. *i zem tvé velebnosti,*
7. *Hosanna ti zaplesá*
8. *zde i též na věčnosti.*

V Nevěště v 1. verši je rozvitý přívlastek shodný – *Svatý, svatý, věčně svatý*.
Ve Zpěvníku je jak rozvitý přívlastek, tak subjekt – *Svatý, svatý, Bůh náš svatý*.
Vidíme zde substantivum a adjektivum *Bůh náš*, ale v Nevěště přivlastňovací zájmeno *náš*.

1. „*Svatý, svatý, věčně svatý*“ (N)
1. *Svatý, svatý, Bůh náš svatý*, (Z)

V 2. verši Nevěsty je Bůh nazván *hospodinem*, *bohem* a *pánem* a ve Zpěvníku *Saboath* a po tomto pojmenování Boha následuje verbum v trpném rodě *nazván*.

2. *Hospodin, náš pán a bůh*, (N)

2. *jenž jest Saboath nazván*, (Z)

3. a 4. verš je naprosto odlišný. V Nevěště 3. a 4. verš uvozuje 1. a 2. verš.

1. „*Svatý, svatý, věčně svatý*“ (N)

2. *Hospodin, náš pán a bůh*, (N)

3. *Takto zbožnou láskou zňatý* (N)

4. *Zpívej tobě každý duch* (N)

Ve Zpěvníku je ve 3. a 4. verši projev úcty, je zde vyjmenovaná svatá trojice.

3. *Otec, Syn i Duch svatý*, (Z)

4. *od věčnosti mocný Pán!* (Z)

5. verši v Nevěště znovu se nachází archaické slovo *plnat'*, jedná se o složeninu adjektiva *plný* a partikule *at'*. Poslední čtyři verše (5., 6., 7. a 8.) vyjadřují v kancionálech totéž, ale jsou přestylizované. 5. a 6. verš je vyjádřením prosby v indikativu. Oslovení *Bože*, jak v Nevěště, tak ve Zpěvníku, tyto verše uvozují. Celkově jde o různé stylizace téhož obsahu.

5. *Plnať jsou tvé velebnosti* (N)

6. *Bože! Země, nebesa,* (N)

5. *plná jsou, Bože, nebesa* (Z)

6. *i zem tvé velebnosti,* (Z)

7. a 8. verš je dalším vyjádřením prosby v indikativu.

7. *Každý tvor ať s uctivostí* (N)

8. „*Hosanna ti zaplesá*“ (N)

7. *Hosanna ti zaplesá* (Z)

8. *zde i též na věčnosti.* (Z)

4.2.1.7 Pozdvihování (osmá a devátá sloka N a šestá sloka Z)

Další část písně se zpívá při pozdvihování. Pozdvihování je část bohoslužby, kdy kněz zvedne hostii a číši s vínem. Tato část má v Nevěstě dvě sloky (8. a 9. sloka,), ale ve Zpěvníku jen jednu (6. sloku), takže budu porovnávat 8. sloku v Nevěstě a 6. sloku ve Zpěvníku. V Nevěstě sloka vypadá takto:

1. *Cherubíni, serafíni!*

2. *Dolů s nebe sestupujte,*

3. *Jako na nebeské síni*

4. *Boha zde oslavujte,*
5. *Važte, že k nám se blíží*
6. *Nebeského otce syn,*
7. *Jenžto zahladil na kříží*
8. *Věčné tresty našich vin.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Serafíni lásky plni*
2. *dolů s nebe sstupujte!*
3. *Boha svého s námi nyní*
4. *v svátosti zvelebujte:*
5. *požehnaný jenž přichází*
6. *V jménu Páně Syn Boží!*
7. *od něhož milost pochází*
8. *tomu, kdo se poníží.*

V 1. verši je rozdíl v oslovení. V Nevěště se oslovují dva druhy andělů, ale ve Zpěvníku se oslovují jen jedni andělé, ale navíc se mluví o jejich vlastnosti.

1. *Cherubíni, serafíni!* (N)

1. *Serafíni lásky plni* (Z)

V 2. verši není žádný rozdíl, zajímavé ale je předložková vazba a verbum *sstupuje*, které se objevují v obou slokách. V dnešní češtině se prepozice *s* pojí s instrumentálem, ale zde se pojí s akuzativem. Verbum *sstupuje* má prefix *s* místo *se*.

2. *Dolů s nebe sstupujte,*

Ve 3. a 4. verši se nachází, jak máme Boha uctívat. Je rozdíl ve vedlejší větě a ve verbu. V Nevěště je ve 3. verši příslovečné určení způsobu, ale v Nevěště je ve 4. verši příslovečné určení času. V Nevěště se objevuje verbum *oslavovat* v 2. os. plurálu a ve Zpěvníku *zvelebovat* také ve 2. os. plurálu.

3. *Jako na nebeské síni* (N)

4. *Boha zde oslavujte,* (N)

3. *Boha svého s námi nyní* (Z)

4. *v svátosti zvelebujte:* (Z)

V 5. a 6. verši čteme o Kristu. V Nevěště to vyjadřuje verbum *blížít se* ve 3. os. singuláru a ve Zpěvníku verbum *přicházet* také ve 3. os. singuláru. V Nevěště se objevuje archaické verbum *važte*, což znamená *věřte*. V 6. verši je rozdíl ve slovosledu. V Nevěště je subjekt *syn* na konci verše a přívlastek shodný *nebeského* na začátku a předmět v akuzativu *otce* uprostřed verše. Ve Zpěvníku je v 6. verši místo předmětu *otce* předmět *Páně*. Znovu, jako ve třetí sloce, jde o archaickou podobu přivlastňovacího adjektiva *pánův*²⁰. Dále pak je zde prohozená pozice substantiva a adjektiva. 6. verš je zvolací větou.

20 FILIPEC, Josef, et al. *Slovník spisovné češtiny : pro školu a veřejnost*. 3. opravené vydání. Praha : Academia, 2003. 260 s. ISBN 978-80-200-1080-3.

5. *Važte, že k nám se blíží* (N)

6. *Nebeského otce syn,* (N)

5. *požehnaný jenž přichází* (Z)

6. *V jménu Páně Syn Boží!* (Z)

7. a 8. verš se velmi liší. V Nevěstě čteme o zahlázení trestů a ve Zpěvníku o milosti a ponížení. Znovu se v Nevěstě objevuje zdůraznění trestu a viny oproti milosti a ponížení ve Zpěvníku. V Nevěstě začíná 7. verš archaickou podobou vztažného pronomina který – *jenžto*. Ve Zpěvníku je personálíum on s posilovací částicí v genitivu – *něhož*.

7. *Jenžto zahladil na kříží* (N)

8. *Věčné tresty našich vin.* (N)

7. *od něhož milost pochází* (Z)

8. *tomu, kdo se poníží.* (Z)

V Nevěstě pokračuje píseň 9. slokou, ale ta není s čím porovnat. Zajímavé je uvedení nespisovné podoby substantiva *lík* jako rýmové slovo k substantivu *dík*. Sloka vypadá takto:

1. *Bud' od nás všech pozdravena,*

2. *Převelebná svátosti.*

3. *Kristem nám doporučena*

4. *Co závdavek malosti;*
5. *Manna jsi, jenž duši sílí*
6. *Proti smrti spásný lík*
7. *Útěcha v poslední chvíli;*
8. *Tobě čest a věčný dík!*

4.2.1.8 Agnus (desátá sloka N a sedmá sloka Z)

Ve Zpěvníku píseň pokračuje 7. slokou, která se zpívá při agnus, ale v Nevěště agnus chybí. Agnus znamená beránek. Jedná se o symbol vykupitelské smrti Ježíše Krista. Tuto sloku však nalezneme v další části, a to v přijímání. Je to v pořadí 10 sloka a vypadá takto:

1. *Ó Ježíši vzácný hoste!*
2. *V srdci mém chceš stánek mít,*
3. *Ať hříchů všech je prosté,*
4. *By's v něm měl důstojný být.*
5. *V tebe věřím, v tebe doufám,*
6. *Tebe vroucně miluji,*
7. *Že jsem zhřešil oplakávám*
8. *A srdečně lituji.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Ó Ježíši, nejsem hoden,*
2. *bys ráčil přijít ke mně,*
3. *však nicméně jen rci slovem,*
4. *a jistě uzdravíš mne!*
5. *V tebe věřím, v tebe doufám,*
6. *tebe nejvýš miluji,*
7. *že jsem zhřešil oplakávám*
8. *a srdečně lituji.*

Velký rozdíl nalezneme v prvních čtyřech verších, zbytek je v podstatě stejný. V Nevěště se mluví o místu v srdci pro Ježíše Krista – místu pro víru a ve Zpěvníku o sloka vyjadřuje víru s velkou úctou a pokorou. V Nevěště je sloka vyjádřena pomocí metafor. Jak v Nevěště, tak ve Zpěvníku začíná verš oslovením. Rozdíl je v tom, že v Nevěště je celý 1. verš oslovením, jde o zvolací větu, ale ve Zpěvníku je oslovením pouze část verše, která je oddělena čárkou. Zbytek verše je součástí souvětí.

1. *Ó Ježíši vzácný hoste! (N)*
1. *Ó Ježíši, nejsem hoden, (Z)*

2. verš v Nevěště je začátek nové věty a ve Zpěvníku pokračováním souvětí. Ve Zpěvníku je tento verš vyjádřením prosby v indikativu. Slovo *bys* je zkrácenou

podobou spojky aby a příklonky jsi – *aby jsi*. Teprve 3. verš v Nevěstě je vedlejší větou. Je to prosba v indikativu. Ve Zpěvníku je 3. verš pokračováním souvětí. Objevuje se zde archaické verbum *rci*, což je 2. os. singuláru slovesa říci. Substantivum *slovo* se zde nachází v instrumentálu místo akuzativu. 4. verš v Nevěstě je větou zvolací. Je pokračováním souvětí, jak je tomu i ve Zpěvníku. V Nevěstě je v tomto verši *By's*, stejně jako ve Zpěvníku ve 2. verši je to zkrácená podoba spojky a příklonky. Zde je navíc mezi spojkou a příklonkou apostrof.

2. *V srdci mém chceš stánek mít*, (N)

3. *ať hříchů všech je prosté*, (N)

4. *By's v něm měl důstojný být*. (N)

2. *bys ráčil přijít ke mně*, (Z)

3. *však nicméně jen rci slovem*, (Z)

4. *a jistě uzdravíš mne!* (Z)

Zbytek sloky se liší jen v jednom adverbium. V Nevěstě se v 6. verši objevuje adverbium *vroucně* a ve Zpěvníku *nejvýš*. Verše jsou v obou případech znovu vyjádřením úcty, pokory a víry.

5. *V tebe věřím, v tebe doufám*, (N)

6. *Tebe vroucně miluji*, (N)

7. *Že jsem zhřešil oplakávám* (N)

8. *a srdečně lituji*. (N)

5. *V tebe věřím, v tebe doufám, (Z)*
6. *tebe nejvýš miluji, (Z)*
7. *že jsem zhřešil oplakávám (Z)*
8. *a srdečně lituji. (Z)*

4.2.1.9 Přijímání (jedenáctá sloka N a osmá sloka Z)

Následující sloky se zpívají při přijímání. Přijímání je část mše, kdy kněz podává věřícím chléb (hostii) a víno. Chléb znázorňuje tělo Ježíše Krista a víno představuje jeho krev. V Nevěstě jde v pořadí o 11. sloku a ve Zpěvníku o 8. sloku. V Nevěstě má přijímání dvě sloky, ale 12. sloka není s čím porovnat. V Nevěstě sloka vypadá takto:

1. *Ty mne k lásce sám pobádáš,*
2. *Ó beránku nejtišší!*
3. *An jdeš ke mně a ukládáš*
4. *V srdci mém slast nejvyšší,*
5. *Rajské blaho samo nebe*
6. *Vchází v mého srdce chrám,*
7. *Kdykoli pobožné tělo*
8. *Ve svátosti přijímám.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Ty mne ke své lásce vzbuzuješ,*
2. *Ó Ježíši nejsladší!*
3. *a srdce mé rozpaluješ,*
4. *ó poklade nejdražší!*
5. *Když se mně v Svátosti dáváš,*
6. *přebývat u mne žádáš,*
7. *chudý jsem a přec mne máš rád*
8. *mně i život věčný dáš.*

Rozdíl je hned v 1. verši. V Nevěště se nachází verbum *pobádat*, ale ve Zpěvníku je verbum *vzbuzovat*. Obě tato slovesa jsou ve 2. os. singuláru. V Nevěště je navíc před slovesem příslovce *sám* a ve Zpěvníku se objevuje přivlastňovací adjektivum *svůj* v dativu.

1. *Ty mne k lásce sám pobádáš, (N)*

1. *Ty mne ke své lásce vzbuzuješ, (Z)*

2. verš je v obou případech oslovení vyjádřené pomocí zvolání. Je to vyjádřením úcty. V Nevěště se objevuje substantivum *beránek*, které je metaforickým pojmenováním. Dále se zde objevují adjektiva. V Nevěště je to 3. stupeň adjektiva *tichý – nejtišší* a ve Zpěvníku 3. stupeň adjektiva *sladký – nejsladší*.

2. *Ó beránku nejtišší!* (N)

2. *Ó Ježíši nejsladší!* (Z)

3. verš navazuje na 2. verš. V Nevěště tento verš začíná archaickým spojovacím prostředkem *an*. V dnešní češtině by se tato spojka nahradila spojkou *jak*. V Nevěště tedy jde o vedlejší větu doplňkovou a ve Zpěvníku o druhou větu hlavní, která je ve slučovacím poměru s 1. veršem.

3. *An jdeš ke mně a ukládáš* (N)

3. *a srdce mé rozpaluješ,* (Z)

4.verš je naprosto odlišný. Ve Zpěvníku je tento verš znovu oslovením, Ježíš je nazván pokladem, které je vyjádřeno zvoláním a v Nevěště je 4. verš pokračováním 3. verše.

4. *V srdci mém slast nejvyšší,* (N)

4. *ó poklade nejdražší!* (Z)

Poslední čtyři verše popisují přijímání božího těla. V obou kancionálech jsou popsány pocity, ale v Nevěště je použito znovu několik metafor.

5. *Rajské blaho samo nebe* (N)

6. *Vchází v mého srdce chrám,* (N)

7. *Kdykoli pobožné tělo* (N)

8. *Ve svátosti přijímám.* (N)

5. *Když se mně v Svátosti dáváš, (Z)*
6. *přebývat u mne žádáš, (Z)*
7. *chudý jsem a přec mne máš rád (Z)*
8. *mně i život věčný dáš. (Z)*

Jak jsem již uvedla na začátku této kapitoly, 12. sloka v Nevěstě není s čím porovnat. Tato sloka vypadá následovně:

1. *Ne však jen pro ty radosti*
2. *A že ke mně dobrý jsi,*
3. *Miluji tě v upřímnosti,*
4. *Že sám v sobě dobrý jsi*
5. *Tebe ctíti neustanu,*
6. *Tobě, dárci spasení!*
7. *Věrně sloužit, jako pánu,*
8. *Bude vždy mé snažení.*

4.2.1.10 Požehnání (třináctá sloka N a devátá sloka Z)

Poslední sloka se zpívá při požehnání. Požehnání je část mše, kdy kněz žehná lidem, to znamená, že prosí Boha o boží slitování, odpuštění a lásku. Požehnání je v podstatě vyznamenáním, které dává Bůh člověku. V Nevěstě je sloka třináctá v pořadí a ve Zpěvníku je to sloka devátá. První rozdíl, který se zde objevuje je počet veršů. V Nevěstě má sloka jen 7 veršů, ale ve Zpěvníku má sloka 8 veršů. V Nevěstě sloka vypadá takto:

1. *Bože, požehnej nás všechny,*
2. *Ať vždy v ctnosti trváme,*
3. *K spáse svoji chléb andělský*
4. *Důstojně přijímáme;*
5. *Jak nám velíš, otče náš!*
6. *Uděl v boji síly stálé,*
7. *Ved' nás tam, kde přebýváš.*

a ve Zpěvníku takto:

1. *Bože, požehnej nás všechny,*
2. *bychom v lásce trvali,*
3. *s tou milostí chléb andělský*
4. *vždy hodně přijímali.*
5. *Ať jsme živi k tvé cti, chvále,*
6. *k tvému vychvalování;*

7. *dej nám zdraví při tom stále*

8. *a věčné požehnání.*

První čtyři verše se v podstatě myšlenkově shodují. Rozdíly se vyskytují jen ve stylizaci. Nejasné je pokračování v 5. – 7. verši.

1. verš je v obou kancionálech stejný. Oslovení *bože* uvozuje prosbu v indikativu.

1. *Bože, požehnej nás všechny*

V 2. verši už se objevují rozdíly. V Nevěstě verš začíná částicí *ať* a ve Zpěvníku příklonky jsem ve tvaru 2. os. plurálu *bychom*. Nachází se zde i rozdíl v předmětu. V Nevěstě je předmět v lokálu – *v ctnosti* a ve Zpěvníku je předmět, také v lokálu, *v lásce*.

2. *Ať vždy v ctnosti trváme, (N)*

2. *bychom v lásce trvali, (Z)*

Ve 3. a 4. verši čteme o andělském chlebu. V Nevěstě ve 3. verši se chléb přijímá ke spáse a ve Zpěvníku je přijímán s milostí. V Nevěstě je tedy předmět *spása* v dativu a ve Zpěvníku předmět *milost* v instrumentálu. 4. verš se liší v příslovci a v čase. V Nevěstě se nachází adverbium *důstojně* a ve Zpěvníku adverbium *hodně*. V Nevěstě se sloveso přijímat objevuje v prezensu – *přijímáme*, ale ve Zpěvníku je toto sloveso v kondicionálu – *přijímali*.

3. *K spáse svoji chléb andělský* (N)

4. *Důstojně přijímáme;* (N)

3. *s tou milostí chléb andělský* (Z)

4. *vždy hodně přijímali.* (Z)

Poslední čtyři verše jsou ale velmi odlišné. 5. verš v Nevěstě není ve Zpěvníku s čím porovnat. Objevuje se zde oslovení v podobě zvolání.

5. *Jak nám velíš, otče náš!* (N)

Totéž se děje i s 5. a 6. verši ve Zpěvníku, v Nevěstě nejsou tyto verše s čím porovnat. 5. verš je prosbou v indikativu, která začíná částicí *at'* a 6. verš tento verš uvozuje.

5. *At' jsme živi k tvé cti, chvále,* (Z)

6. *k tvému vychvalování* (Z)

Jiné je to s 6. a 7. veršem v Nevěstě a 7. a 8. ve Zpěvníku, ty se mohou porovnat. Verše jsou prosbou v indikativu. V Nevěstě v 6. verši má dát Bůh lidem sílu k boji, ale ve Zpěvníku v 7. verši se prosí o zdraví a na tento verš navazuje 8. verš, kde se prosí o požehnání. 7. verš v Nevěstě prosí Boha o nasměrování správnou cestou. V 6. a 7. verši je rozdíl ve slovese. V Nevěstě je archaické sloveso *uděl* a ve Zpěvníku sloveso *dej*.

6. *Uděl v boji síly stálé, (N)*

7. *Ved' nás tam, kde přebýváš. (N)*

7. *dej nám zdraví při tom stálé (Z)*

8. *a věčné požehnání. (Z)*

5 Závěr

Cílem této práce bylo na základě zajištění materiální báze analýza textů, jejich komparace a souhrn. Cíl se však od zadání mírně liší. Cílem bylo zjištění proměn textu a jazyka z latinských kancionálů. Jde o kancionály, které se týkají bohoslužby, jejíž rituál probíhal v latině, písně však věřící zpívali česky. Nejde však o proměny latinského textu, ale o proměny českého textu. Materiální bázi měly být původně kancionály z let 1871, 1908, 1928 a 1932. Jsou to ale jen kancionály z let 1871 a 1908 a to *Nevěsta Krista Pána čili svatá láska k Bohu* (1871) a *Zpěvník Svatojakubský* (1908). Samotné analýze předcházelo vymezení pojmů text, textologie a kancionál a krátké představení kancionálů, ze kterých byl vybrán vzorek pro analýzu.

Prvním velkým rozdílem těchto kancionálů je počet slok v písních. V *Nevěstě* jsou písně dlouhé průměrně 10 – 13 slok a ve *Zpěvníku* 9 – 10 slok. Další rozdílem společným pro všechny písně je psaní velkých a malých písmen. V *Nevěstě* je velké písmeno využito k označení začátku verše, a to i tehdy je-li na konci verše čárka. U *Zpěvníku* je velké písmeno psáno podle zásad syntaktického členění, nebo popřípadě k vyjádření úcty. Písně nemají nadpis, jsou pojmenovány podle incipitů.

Předmětem zájmu této práce je píseň *Bože, před tvou velebností*. V *Nevěstě* je píseň delší, má 13 slok, ve *Zpěvníku* má 9 slok. Sloky v obou kancionálech jsou rozděleny do několika částí. *Nevěsta* má těchto částí 8 (gloria, evangelium, krédo, při obětování, sanktus, po pozdvihování a při přijímání) a *Zpěvník* 9 (při začátku, při gloria, při evangeliu, při obětování, při sanktus, po pozdvihování, při agnus, při přijímání a při požehnání). Některé sloky jsou ve *Zpěvníku* úplně vypuštěny, jiné jsou tam naopak navíc. Každá sloka má 8 veršů. Výjimkou je přijímání, poslední část písně, kde se v *Nevěstě* nachází je 7 veršů, ale ve *Zpěvníku* jich je 8.

Starší kancionál *Nevěsta Krista Pána čili svatá láska k Bohu* je pro dnešního recipienta méně srozumitelný, protože se v něm objevuje mnoho metafor

a archaismů, které se ve Zpěvníku neobjevují. Zpěvník je psán modernějším srozumitelným jazykem. Je zde užito metafor v menší míře.

Důležitým rozdílem je modalita vět. V Nevěště jsou věty nejčastěji vyjádřeny pomocí imperativu, ale ve Zpěvníku se jedná spíše o vyjádření v indikativu. V písních se nachází mnoho přacích a zvolacích vět. Zvolání se užívá hlavně v oslovení. Dalším rozdílem, i když v menší míře, je slovosled. Nejčastěji jde o postavení substantiva a adjektiva, nebo také o postavení předmětu a shodného přívlastku.

Archaismy v Nevěště jsou tvořeny přítomnými přechodníky, slovesy, složeninami sloves a částic, pomocí posilovacích částic, či starými tvary spojek. Dokonce se v jednom verši objevuje předminulý čas.

Písně byly, jsou a vždy budou součástí duchovního, ale i světského života. Pomáhají člověku vyjádřit radost, bolest, strach a dávají mu sílu do života. Duchovní písně jsou toho významným dokladem.

6 Slovník náboženských pojmů

Součástí bakalářské práce je i tento malý slovník náboženských pojmů, který doufám napomůže osvětlit problematiku mé práce.

Agnus

Agnus znamená beránek. Jedná se o symbol vykupitelské smrti Ježíše Krista.

Evangelium

Evangelium znamená *odměna dobrým poselstvím*.²¹ Evangelium je *Ježíšovo poselství a svědectví o Kristu jak je dáno ve čtyřech verzích v rámci křesťanského Nového zákona ...*²²

Gloria

Gloria znamená sláva, v tomto případě sláva Bohu a Ježíši Kristu. Je to oslavný výkřik.

Hosanna

Podobně jako gloria znamená hosana sláva, jedná se též o oslavný výkřik.

Hostie

Hostie je původně *obětní zvíře, přinášená žertva. Od středověku nekvašený kulatý tenký chléb (oplatka)*.²³

21 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 26 s.

22 c. d. tamtéž

23 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev

Krédo

Krédo znamená latinsky věřím. Jedná se o text vyznání víry.²⁴

Litánie

Litánie je slovo řeckého původu. Znamená *prosit o slitování*.²⁵

Mana

Mana je zázračný pokrm, který Bůh dal Izraelcům na poušti. Dodával Izraelcům sílu.

Nešpory

Nešpory jsou modlitby, nebo též *chvály*, které jsou spojeny s odpolední nebo večerní bohoslužbou.²⁶

Obětování

Obětování je ta část mše, kdy se oslavuje smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Druhou možností je, že kněz učiní sbírku (například na opravu kostela).

Pozdvihování

Pozdvihování je část bohoslužby, kdy kněz zvedne hostii a číši s vínem. *Pozdvižení ve smyslu znovupostavení*²⁷

československá husitská, 2000. 34 s.

24 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 50 s.

25 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 53 s.

26 KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 473 s.

27 NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník : s hesly podle kralického překladu bible*. 2. přepracované vydání. Praha : Kalich, 1956. 1406 s. Dostupné z

WWW:<http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm>.

Požehnání

Požehnání znamenalo v nejstarších dobách v celém Orientě zvláštní životní sílu, která člověku umožňuje úspěch na světě.²⁸ Požehnání je část mše, kdy kněz žehná lidem, to znamená, že prosí Boha o boží slitování, odpuštění a lásku. Požehnání je v podstatě vyznamenáním, které dává Bůh člověku.

Přijímání

Přijímání je část mše, kdy kněz podává věřícím chléb (hostii) a víno. Chléb znázorňuje tělo Ježíše Krista a víno představuje jeho krev.

Roráty

Roráty jsou *pobožnosti v adventu*.²⁹

Sanktus

Sanktus znamená v latině svatý. Jde o *liturgický andělský chvalozpěv*.³⁰

Žalm

Žalm je *náboženský zpěv starohebrejského původu ... projevující bohu chválu, díky, prosby, žal*³¹

28 NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník : s hesly podle kralického překladu bible*. 2. přepracované vydání.

Praha : Kalich, 1956. 1406 s. Dostupné z WWW:

<http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm>.

29 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 74 s.

30 SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských pojmů : pro školu, pracovní a dům*. Praha : Církev československá husitská, 2000. 76 s.

31 KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 788 s.

Použitá literatura a prameny

Literatura

1. ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2. přepracované vydání. Praha : ISV, 2000. 408 s. ISBN 80-85866-57-9.
2. FILIPEC, Josef, et al. *Slovník spisovné češtiny : pro školu a veřejnost*. 3. opravené vydání. Praha : Academia, 2003. 648 s. ISBN 978-80-200-1080-3.
3. GREPL, Miroslav, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opravené vydání. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003. 780 s. ISBN 80-7106-134-4.
4. HRABÁK, Josef, et al. *Dějiny české literatury I : Starší česká literatura*. Praha : Nakladatelství české akademie věd, 1959. 531 s.
5. KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 792 s.
6. KVÍTKOVÁ, Naděžda.: K proměnám písním Adama Michny z Otradovic Vánoční noc. Sborník prací FF OU věnovaný životnímu jubileu prof. PhDr. Jaroslava Hrbáčka a doc. PhDr. Naděždy Bayerové, CSc. Ostrava: FF
7. NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny české literatury*. 4. přepracované a rozšířené vydání. Brno : Atlantis, 1936 - 1939. 1806 s.

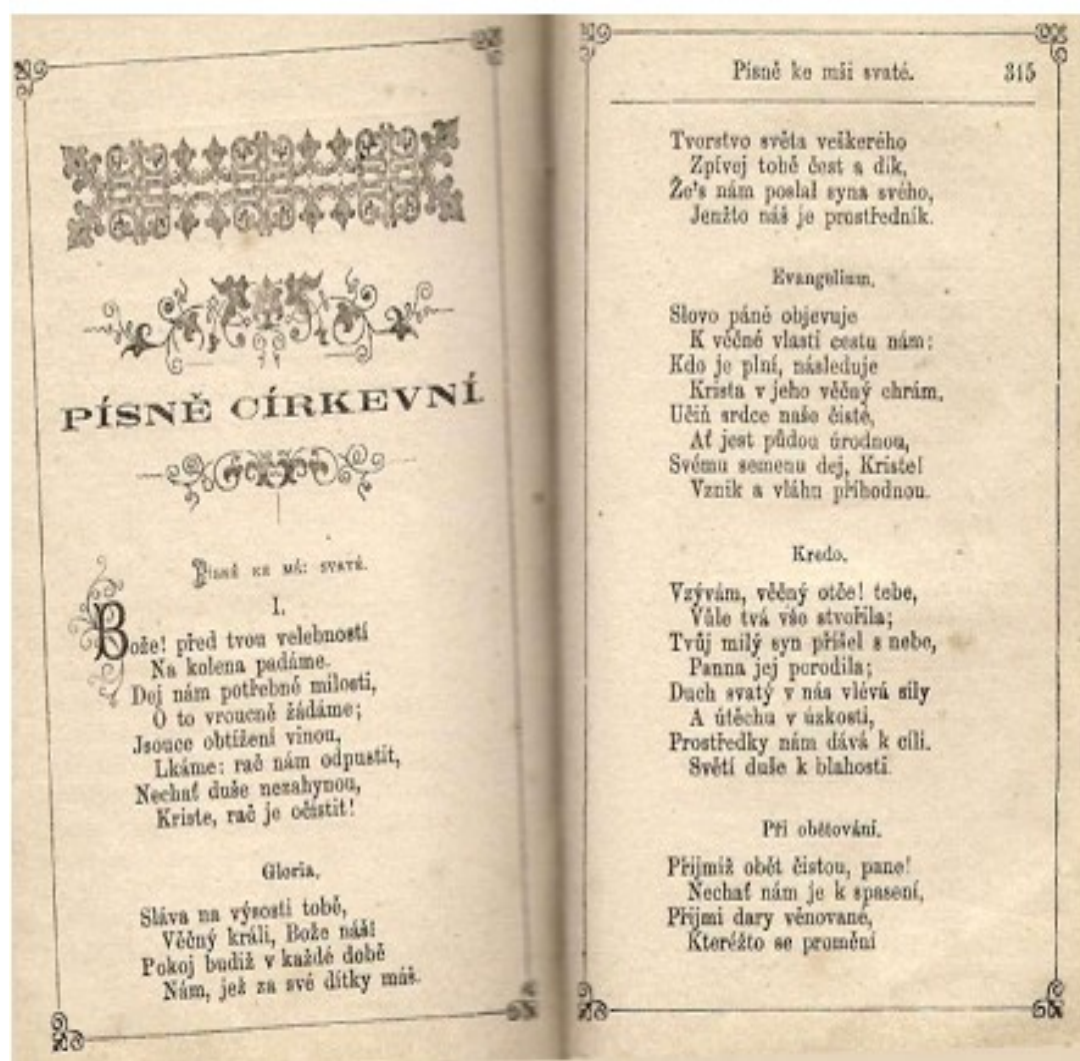
8. NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník : s hesly podle kralického překladu bible*. 2. přepracované vydání. Praha : Kalich, 1956. 1406 s. Dostupné z WWW: <http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm>.
9. VAŠÁK, Pavel, et al. *Textologie : teorie a ediční praxe*. Praha : Karolinum, 1993. 233 s.
10. SALAJKA, Milan. *Slovník náboženských a teologických výrazů a pojmů : pro školu, pracovní a dům*. 1. vyd. Praha : Církev československá husitská, 2000. 96 s.

Prameny

1. *Nevěsta Krista Pána : čili svatá láska k Bohu*. Solnohrad : 1871. 314 – 318 s.
2. *Zpěvník Svatojakubský*. Praha : 1908. 22 – 24 s.

Přílohy

Příloha č. 1

V tělo a krev syna tvého,
Jak sám zřejmě vyslovil,
Když hod zákona nového
Slavně byl ustanovil.

S těmi dary buď za věno
Tobě naše myšlení,
Váží tvé buď podrobeno
Naše všecko činění,
Přijmiž naše práce, statky,
Vše, čím každý z nás je živ,
Radosti i nedostatky!
Shledni k nám, buď milostiv!

Sasktus.

„Svatý, svatý, věčně svatý
Hospodin, náš pán a Bůh“,
Takto zbožnou láskou zhatý
Zpívej tobě každý duch.
Plnat jsou tvé velebnosti,
Bože! země, nebese,
Každý tvor až s nečistostí
„Hosanna“ ti zapleá.

Po podvýchování.

Cherubíni, serafíni!
Dolů a nebe vstupujte,
Jako na nebeské síni
Boha zde oslavujte,
Váží, že zde k nám se blíží
Nebeského otce syn,

Jenžto zahladil na kříži
Večné tresty našich vin.

Buď od nás všech pozdravena,
Převleblná svátosti,
Kristem nám odporučena
Co závdavek milosti;
Manna jsi, jenž duši sílí,
Proti smrti spásný lík,
Útěcha v poslední chvíli:
Tobě čest a věčný dík!

Při přijímání.

Ó Ježíši, vzácný hoste!
V srdci mém choť stánek mít,
Rei, ať hříchů všech je prostě,
Byť v něm měl důstojný byt.
V tebe věřím, v tebe doufám,
Tebe vroucně miluji,
Že jsem zbloudil, oplakávám
A erdečně lituji.

Ty mne k lásce sám pobádáš,
Ó beránku nejlíbejší!
An jdeš ke mně a uklidáš
V srdci mém slast nejvyšší;
Rajské blaho, samo nebe
Vchází v mého srdce círám,
Kdykoli pobožně tebe
Ve svátosti přijímám.

Ne však jen pro ty radosti
A že ke mně dobrý jsi,

Miluji tě s upřímností,
Ze sám v sobě dobrý jsi;
Tebe ctiti neustanu,
Tobě, dárce spasení!
Věrně sloužit, jako pánu,
Bude vždy mé snažení.

K požehnáni.

Bože, požehnej nás všechny,
Ať vždy v ctivosti trváme,
K spáse svojí chléb andělský
Důstojně přijímáme;
Dej nám fiti k tvoji chvále,
Jak nám velíš, otče náš!
Uděl v boji síly stálé,
Veď nás tam, kde přebýváš.

II

Jako dítky k otci svému
Obracíme s důvěrou
K tobě, Bože všemohoucímu,
Skormoucenou mysl svou:
Vyslyš, otče! naše lkání
Na svém trůně v nebesích,
Zjev nám svoje smilování,
Odpusť lidu svému hřích!

Gloria.

Stvořiteli, Bože otci,
Zavzní zvůně chvalozpěv;

Čest buď synu stejné moci,
Jenžto za nás dal svou krev;
Buď i tobě rovná chvála,
Dachu, dárce milosti.
Bože velký, sláva stálá,
Buď ti až do věčnosti.

Evangelium.

Rei, jak máme ctiti tebe,
Bože! za svou dobrotu,
Že's nám poslal vůdce s nebe
Ku věčnému životu?
Jasně svítí slovo jeho
Na vezdejší pouti nám,
Bychom došli cíle svého
Tam, kde odplatou jsi sám.

Kredo.

Spasiteli, Jezu Kriste,
K tobě vždy se chceme znát,
Pro svou víru z lásky čisté
Statky, ano krev chceme dát.
Zníti bude neustále
V srdci nám tvé církve hlas;
Církev tvá je hrad na skále,
Jež ty chráníš v každý čas.

Při obětování.

Otče! nesem dary tobě,
Jak nám přikázal tvůj syn,

Písně mešní.

I. Při sa látku. Bože, před tvou velebností - na kolena padáme, - zápal v srdcích svou milostí - oheň lásky žádáme; - bychom tebe milovali, - jak v nebesích andělé, - obět ti obětováli - podle tvé svaté vůle.

Při Gloria. Sláva budiž na výsosti, - čest a díky vzdáváme, - ó Bože, tvé velebnosti, - dej nám pokoj, žádáme: - ó Ježíši, kterýž snímáš - tohoto světa viny, - k sobě do nebe přived nás - skrze své drahé rány.

Při evangelium. Boží slovo ukazuje - do věčné slávy cestu, - kdo ho slyší a splňuje, - spěchá k Božímu městu. - Sprav, Ježíši, svou

milostí, - abychom vždy plnili - slovo Boží s ochotností - a tobě se libili.

Při obětování. Přijmi tu obět, ó Pane, - skrze ruce duchovní, - kterou nyní podáváme, - a která se promění - v tělo a krev Syna tvého, - jak on v pravdě vyjevil, - když tuto obět Nového - zákona ustanovil.

Při Sanktus. Svatý, svatý, Bůh náš svatý, - jenž jest Sabaoth nazván, - Otec, Syn, též i Duch svatý, - od věčnosti mocný Pán! - Plna jsou, Bože, nebesa - i zem tvé velebnosti, - Hosanna ti všechno plesá, - zde i též na věčnosti.

Po posvěcení. Serafíni lásky plní - dolů s nebe sestupujte! - Boha svého s námi nyní - v Svátosti zvelebujte: - požehnaný, jenž přichází - v jménu Páně Syn Boží, - od něhož milost pochází - tomu, kdo se poníží.

Při Agnus. Ó Ježíši, nejsem hoden, - bys ráčil přijít ke mně, - však nicméně jen rci slovem, - a jistě uzdravíš mne! - V tebe věřím, v tebe doufám, - tebe nejvýš miluji, - že jsem zhřešil, oplakávám - a srdečně lituji.

K přijímání. Ty mne k své lásce vzbuzuješ, - ó Ježíši, nejsladší! - a srdce mé rozpaluješ, - ó poklade nejdražší! - když se mně v Svátosti dáváš, - přebývat u mne žádáš, - chudý jsem a přec mne rád máš, - mně i život věčný dáš.

Při požehnání. Bože, požehnej nás všechny, - bychom v lásce trvali, - s tvou milostí chléb andělský - vždy hodně přijímali. - Ať jsme živi k tvé cti, chvále, - k tvému vychalování; - dej nám zdraví při tom stále - a věčně požehnání. Amen.

II. Při začátku. Tobě, Pane na výsosti, - s pokorou se klaníme, - srdce plné zkroutěnosti - za obět přinášíme. - Sejmi s nich, co nečistého, - uč nás o tvé stezky dbát - slibujeme, všeho zlého - bedlivě se vystříhat.

Gloria. Sláva tobě, velký Bože, - jenž jsi stvořil tento svět, - jenžto voláš slunce z lože, - a rozsvítáš jarní květ. - Jitřní záře, duhy krásá, - zem i nebe, den i noc, - všechno slávu tvoji hlásá, - všechno zvěstuje tvou moc.

Graduale. Ty, jenž dáváš klasům zrát, - ježto šatíš lilie, - dej se nám vždy lépe znáti, - jak tě Syn tvůj zjevuje. - Svaté světlo slova tvého - vod nás ve tmách života, - a přived na konci jeho - tam, kde věčná blaho.

Kredo. Věřím v tebe, Všemládnoucí, - ty jsi pravý Otec náš, - ty svou rukou všemohoucí - krmíš nás a odíváš; - dals nám Syna jediného, - by svou krví smyl náš dluh, - vyslal jsi Ducha svatého, - by v něm obžil lidský duch.

Obětování. Přijmi dary sluhy svého, - jež tvá země zplodila, - které moudrost Syna tvého - k svatým hodům zvolila. - Nechť jsou Otče! milé tobě - jako zápal Abele, - proměně se v brzké době - v obět vykupitele.

Sanctus. „Svatý, svatý!“ prozpěvujte - tobě nebes kůrové, - tebe vroucně oslavujte - všeho světa tvorové. - Od propasti země lánu - až na výsost oblaků, - od prachu až tvému trůnu - jest svět pln tvých zázraků.

Po pozdvihování. Ať, zde ve Svátosti s námi - obcuje teď Kristus Pán, - Bůh, jenž sídlí nad hvězdami, - z lásky k nám zde zvolil stan; - sklánejte se, zástupové - všech věřících na zemi, - třeste se, ó hříšníci, - soudce stojí před vámi!

Agnus. Pojďte, děti, k stolu Otce - spějte sem, vykopení! - požívejte zde ovoce, - k duši svých nasycení: - ovoce to stromu kříže, - manna rajska, nebes chléb, - jenž nás s Bohem samým víže! - každý jazyk jej veleb.

Požehnání. Dětky tvé se tobě klaní, - v té posvátné hodině, - udeř, Otče! požehnání, - svoji věrné rodině: - žehnej církvi, žehnej vlasti, - žehnej všemu národu, - dej nám, Dárce věčné slasti, - ve všem dobrém úrodu!

III. Při začátku. Před tebou se klaníme, - Bože na výsosti! - vstup zbožný zpěv, prosíme, - před trůn tvé svatosti; - rač k nám